

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Mundus Aspectabilis Philosophice Consideratus

Falck, Joseph

Augustae Vindelicorum, 1740

§. II. De Lege humana & Regimine politico.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95848](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95848)

na promulgatur quasi, nobisque innotescit per rationem nostram seu conscientiam: quare prout voluntas se conformaverit, vel non conformaverit huic regulæ dictanti, aliquid esse honestum vel inhonestum, actio etiam erit honesta vel inhonesta. Nota hic, rationem nostram non vocari conscientiam, quando præcisè speculatur; sed tantum quando voluntas per illam ad praxim tendit. Nota 2. Varios distingui conscientiae status, præcipuè septem, nempe conscientia recta, prava, probabilis, dubia, certa, scrupulosa, & erronea, de quibus Theologi.

Ex hac gemina morum regula, aliæ derivantur plures, prout fusiùs explicant, qui legis aut juris divisiones exponunt. Nam præter jus naturale, quod non dependet à voluntate libera, sed immediatè ligat naturam rationalem per legem illam Dei naturalem, necessariam ac æternam, superiùs explicatam: aliud est jus positivum, quod pendet ex libera voluntate Dei vel creaturæ; unde aliud est Divinum, quod Deus ipse liberè dictavit, uti fuit Lex antiqua olim Judæis data, nunc Lex nova per Christum Christianis tradita: Aliud humanum; atque istud vel Canonicum, in ordine ad gubernationem Ecclesiæ; vel Civile in ordine ad regimen politicum Reipublicæ: quod utrumque varias iterum subdivisiones habet. Inter jus naturale & positivum quasi medium est jus Gentium: nam istud ita pendet à libera hominum voluntate, ut tamen fundetur in aliqua necessitate hominibus in societate viventibus communi; adeoque exigitur à vita hominum sociali, proinde Gentium usu & moribus introductum est per modum legis præceptivæ aut permissivæ; quo jure introducta sunt bella, paces, fœdera, contractus bene multi, & similia ad vitam socialem necessariam, inter quæ plures numerant primam rerum divisionem. Quæ omnia eò tendunt, ut vitam vivamus rationali naturæ conformem, Deo debitum tribuamus cultum, pacem & justitiam servemus Christianam, ac omnium salutem prospiciamus, tandemque ad finem nostrum beatitudinis æternæ perveniamus.

§. II.

De Lege humana & Regimine politico.

Non solum Lex naturalis & Divina, sed etiam positiva humana; (nisi puerè poenalis sit) postquam ritè lata est, promulgata ac divulgata, habetque conditiones requisitas, quæ quatuor ab Isidoro numerantur, ut nempe constet ratione, ut religioni conveniat, ut congruat disciplinæ, ut salutem proficiat: talis inquam, Lex subditos obligat in conscientia, uti definitum est in Conc. Const. & Trid. juxta illud Apost. ad Rom. 13. *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit; non est enim potestas, nisi à Deo: quæ autem sunt à Deo, ordinata sunt; itaque qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et paulo post: *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed propter conscientiam.*

Ratio, unde facultas condendi leges, desumpta ex Philos. 1. Polit. & explicata à S. Thom. opusc. 20. de Regim. Principum, duobus principis continetur. Primum est, hominem esse naturæ suæ animal sociale, & naturaliter appetere in communitate vivere; cum enim non sit sibi sufficiens in omnibus, quæ

quæ ad humanam vitam pertinent, & pluribus indigeat, quibus ipse est destitutus, naturaliter postulat ab aliis adjuvari. Aliud principium est, in communitate perfecta hominum necessariam esse potestatem gubernativam ejusdem communitatis: cum enim aliud sit bonum particulare, quod ut congruum singulis sibi provident homines particulares, in communitate viventes; & aliud bonum commune totius communitatis, requiritur facultas aliqua gubernativa, curam habens de hoc bono communi; aliàs populus in diversa dispergeretur, juxta illud Sapientis prov. 11. *Ubi non est gubernator, populus corruet.* Hæc autem gubernatio melius fieri non potest, quam per leges & regulam stabilem.

Facultas porrò condendi leges, si Ecclesiasticæ sint, residet in capite totius Ecclesiæ, summo Pontifice, quem suum in terris Vicarium constituit Christus, cum potestate solvendi & ligandi: & hæc potestas est amplissima, se extendens per totam Ecclesiam. Habent etiam Prælati quidam inferiores potestatem condendi leges obligantes particulare aliquod territorium: Tales sunt Legati summi Pontificis in provincia suæ legationis, Episcopi in sua diœcesi, ut fufius explicatur in Jure Canonico.

Potestas legislativa civilis competit illi, qui supremam habet jurisdictionem, tum directivam, tum coactivam, in communitate perfecta. Etenim sola potestas directiva non esset satis ad publicum bonum communitatis, & esset inefficax, nisi posset cogere ad observantiam legis, & punire transgressores. Communitas etiam debet esse perfecta, uti est civitas, regnum &c. in qua reperitur commune bonum: ad condendas enim leges non sufficit potestas œconomica, aut dominativa mariti in uxorem, domini in servum, patris in filios, qui præcipiendo imperant, non gubernant condendo leges, quæ non nisi in communitate perfecta locum habent. Denique jurisdictio debet esse suprema; quia quæcunque potestas politica non sufficit ad ferendas leges, ut patet in iudicibus ordinariis, gubernatoribus &c. qui jurisdictionem habent, non tamen possunt ferre leges: requiritur ergo quædam principalis & primaria potestas; quia condere legem est unus ex præcipuis actibus gubernationis.

Si quæras, ex quo capite oriatur suprema hæc jurisdictio in quibusdam hominibus supra alios? Resp. hanc potestatem civilem primariam ex sola rei natura in nullo singulari homine reperiri; quia ex natura rei omnes homines nascuntur liberi, neque est potior ratio, cur uni potius quàm alteri tribuenda sit politica jurisdictio super alios; sed reperitur in ipsa collectione hominum, communitatem perfectam constituentium: statim enim ac homines uniuntur in unum corpus politicum, resultat in ipso potestas regendi seipsum, eo cum proportionemodo, quo statim ac homo nascitur, & pervenit ad usum rationis, habet potestatem in seipsum, in suas facultates, & membra corporis. Quamvis tamen hæc potestas civilis in genere sit ex natura rei in prædicto corpore politico; determinatio tamen ad unum potius, quàm alium gubernationis & regiminis modum, est ex arbitrio humano: supposito tamen, quòd aliquam formam elegerint, v.g. supposito, quòd Regem constituerint, non possunt amplius pro arbitrio illum deponere, & mutare formam regiminis; quia transfereudo supremam potestatem in Regem, jam se illi subjecerunt, & priori libertate privarunt. Adde etiam, quòd aliquando communitas aliqua præter ipsius voluntatem cogi possit ad acceptandam particularem formam regiminis, v. g. principatum regium, quod contingere potest per accidens, & in pœniam,

ut cum contra ipsam comittitur bellum justum, eaque subijcitur dominio Victoris.

Quando autem liceat agere contra val præter verba legis, id ostendit virtus, quam Philosophus Epichiam appellavit, alii Æqualitatem dixere. Cum nempe spectatis omnibus, quæ Legislator humanus prævidere non potuit, aut singillatim excipere, judicamus ex æquitate hic & nunc legem non obligare, uti verba sonant.

§. III.

Formæ variæ regiminis Politici.

Tres distingui solent simpliciores Reipublicæ gerendæ rationes, ad quas regimen omne revocatur. Primò enim, si summa potestas in unum tantum collata sit, tunc dicitur Monarchia seu regimen Monarchicum, & qui præest, dicitur Monarcha: & hic quidem suo in subditos imperio nominatur, vel Imperator ab imperando, vel Rex à regendo, vel Dux à ducendo, vel alio quovis nomine, quod Principi conveniat, appellatur. Ut autem verum sit regnum, debet, qui præest, Monarcha communem respicere utilitatem; si enim Monarchia utilitatem duntaxat Monarchæ spectet, ab Aristotele Tyrannis nuncupatur, & qui præest, Tyrannus dicitur.

2. Si ab aliquibus Civitas administretur, iisque virtute & dignitate spectatis Viris, qui Reipublicæ magis, quam suo commodo consulant, dicitur Aristocratia, id est, Optimatum imperium. Si verò pauci illi divitiis magis, quam virtute sint spectabiles, resque privatas studeant potius, quam publicas promovere, Oligarchia vocatur, seu paucorum divitum dominatus.

3. Si verò à Concilio quodam, in quo quilibet à Populo jus habet suffragii, Respublica gubernetur, Politia seu Plebeja Auctoritas nominatur, quæ definitur Imperium multitudinis communem utilitatem spectans, quale fuit in Romano Imperio in exordio. Hæc Politia communiter Democratia vocatur, licet ab aliquibus Democratia tunc dicatur, quando non communis, sed tenuiorum duntaxat spectatur utilitas; ab aliis tamen potius Ochlocratia dicitur.

Ex his patet, tres istas reipublicæ gerendæ rationes, Monarchiam scilicet, Aristocratiam, & Politiam Democraticam, habere tres alias sibi oppositas, easque corruptas, nimirum Tyrannidem, Oligarchiam, & Ochlocratiam; & generali nomine Anarchiam. Ex istis regimen Monarchicum per se loquendo præstantius est, & hoc in sua Ecclesia instituit Christus, qui suo in terris Vicario supremam contulit potestatem, cui reliqua Ecclesiæ membra tanquam supremo Capiti se submittere debent. Quia verò in statu Civili, ubi non est promissa infallibilis assistentia Spiritus sancti, difficile est in homine tot & tales animi dotes invenire, quales in Monarcha requiruntur, putant multi, regimen mixtum ex monarchico, aristocratico, & politico, seu, uti dicunt, monarchiam ex aristocratia & politia temperatam ceteris præstare.

Sed quaecumque demum sit regimen, hoc dicere possumus de Principe, seu supremo Reipublicæ Magistratu, quocumque demum nomine vocetur, Eum obligari ad procurandum, quantum in ipso est, bonum temporale ac spiri-